

Béres L. Attila

Csoportkép is készült a Merza családokról

dr. Issekutz Sarolta nyitotta meg a Pest megyei Kormányhivatal Nyáry Pál konferencia termében a Fővárosi Örmény Klub szeptemberi klubdelutánját, amelyet a Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat rendezett. A *Kabdebó-, Zakariás* családok bemutatkozása után ezúttal a Merza család megismerésével folytatódott az erdélyi örmény gyökerekkel rendelkező családok sorozata. *Várady Mária*, budavári örmény elnök elmondta, hogy a kerület korábbi műsoraiban már foglalkozott a *Bálint-, a Szentpétery-, a Várady* családokkal is, egy éve pedig *Voith Ági* színművész beszélt felmenőiről, örmény őseiről.

Sok mindent megtudtunk már arról, hogyan éltek régen az örmény családok. Akik megmaradtak és tudták magukról, hogy örmény ősökkel rendelkező magyarok, felhajtó erővel rendelkeztek, nem maradtak középszerűek, megmutatták: voltak, vannak és lesznek.

A családi hagyományok után kutatva *Várady Mária* megtalálta Dr. Száva Tibor könyvében a Mirzáczi Vártig Lukács alias Merza családokról szóló bejegyzéseket, a könyvben hét oldalt töltenek meg. Elmondta, a családok szétszóródtak, de bámulatos, mennyi élet virágzik ezekből az erős örmény családokból. A feljegyzések szerint az első Merza az Anima név görög változatának moldvai formája. Ebből a családból származott Mirzáczi Merza Vártig Lukács 1655-ben, aki bár Erzsébetvárosban lakott, mégis Csíkszépvíznek volt az első örmény bírása. Utóda a gyergyói Merza-Vártig családok. *Várady*

Várady Mária és Nagy Kornélia

Mária a Merza ősök közül kiemelte Merza Antalt, a gyergyószentmiklósi örmény szertartású katolikus lelkészt, címzetes esperest, majd feltette a kérdést: „Honnan is jöttek a nem magyar hangzású nevű családok, akik évszázadok óta együtt gazdagítják a magyar nem-

zetet?”

A választ megtudtuk az est folyamán. A jelenlévők közül, akik kapcsolatban álltak a Merzákkal, vagy a hozzátartozójuk Merza, értékes történeteket, fennmaradt emlékeket meséltek el a családról. Volt, aki a Merza család fotóalbumát is elhozta vetített formában. A végén pedig csoportkép is készült a megjelent „Merzákról”.

A Merza család első megszólalója, *Sasvári Merza Krisztina* képviselő asszony, – többszörös szinkronúszó országos bajnok – a Békés megyében letelepedett Merza családról az Élet és Tudomány 1981. évi 21. számában megjelent cikket

Merza Krisztina és Merza Péter

olvasta fel. A kivetített régi fényképekről a nagybácsi, *Merza Péter* és felesége is mesélt, például a Mária-völgy gyógyhatású fürdőjükről, a töltőállomásról, Marcel dédnagypapáról, majd a későbbi generációk családjáról. Megtudtuk, hogy Krisztina a vízszertétét nagymamájától, a női úszóválogatott 1925-26-27. évi, háromszoros úszóbajnoknőjétől örökölte. Láthattunk bejátszást Krisztina szinkronúszó-válogatott szerepléséről a bécsi- és sevillai Európa-bajnokságon.

Ifj. Merza Péter a gödöllői egyetemen tanult természetvédelmet, a rónaszékről származott nagyapjáról és édesapjáról, Merza Józsefről és családjukról beszélt. *Merza Józsefné Ágosházy Erzsébet* hozzátette, hogy apósáék családjának azért kellett eljönnie Rónaszékre, mert nem akarta aláírni a hűségnyilatkozatot az impériumváltás után.

Szil-Vay Ingrid zongoraművész, költő megjegyezte, hogy dédnagypja és Merza József 1900-ban az Ugocsa megyei Halmi faluban hitelszövetkezetet hozott létre.

A jelenlévő Merza családok egymástól is megkérdezték, hogy Merza József, a MTA Matematikai Kutató Intézet kandidátusa, akinek jegyzeteiből többen is tanultak, kinek a rokona. Kiderült, a klubestről hiányzó rokonságához tartozik.

A Fővárosi Örmény Klub szeptemberi közönsége

Merza Roland négy gyermek édesapja, szintén családjáról beszélt, dédnagypaja ugyancsak Rónaszékről származik, édesapja Merza Antal. Kisebbik lánya remekül készíti a bakarat, a család kedvenc örmény édeségét.

Felelevenítette gyermekkori emlékeit *Antalfy Lászlóné Erzsike* is, aki mindig a csíkszentimrei büdös fürdőn, a csíki Merzák nyaralójában nyaralt. A gyergyószentmiklósi kötődésű *Antalfy Lászlótól* pedig azt is megtudtuk, hogy a vasadi kutyamenhely elszánt állatbarátja is *Merza, Henriett*.

A székelyudvarhelyi *Nagy Kornélia* nyugdíjas testnevelő tanár, szer- és műkorcsolya edző mindkét nagymamája örmény, az egyik Merza, a másik Száva. Szívünkre helyezte, figyelmeztetni kell gyermekeinket, unokáinkat, hogy foglalkozzanak családfakutatással, örménységükkel, kamatoztassák az örmény tehetséget, amit magukkal hoztak. Óriási ováció fogadta, amikor bevallotta, 80 évesen részt vett a senior jégtánc-bajnokságon.

Opra Györgyi, örmény képviselő a budapesti telefonkönyvben tíz Merza családot talált. Négy szám nem volt élő, de telefonon beszélt Merza Mariettával, aki a fiához utazott külföldre. Merza Gábor eljött a klubest-re, de közben elment, ám feltette a Merza találkozókat a facebookra, és volt, aki az ott megjelent felhívásra érkezett. Györgyi telefonon beszélt Merza Bélával is, aki idős kora és kórházból hazajött beteg felesége ápolása miatt nem tudott eljönni.

dr. Issekutz Sarolta hozzászólásában kiemelte, hogy az erdélyi örmények nem fe-

ledkezhetnek meg a Kozlovsváron született Merza Gyula (1861–1943) magyar néprajzkutatóról, armenológusról, íróról, újságíróról, helytörténészről, turisztikai szakíróról, akinek elvülhetetlen szerepe volt az örmény katolikus vallás kutatásában is. Az Erdélyi Kárpát Egyesület jegyzője, főpénztárosa volt, valamint az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület egyik alapító tagja. Nagy szerepe volt a szamosújvári örmény múzeum létesítésében is. Síremléke a Házsongárdi temetőben található. (Az Örmény kereszt című verséről a füzetek 2003. májusi számában írtunk – a szerk.) Munkásságát a Szongott Krisztof szamosújvári helytörténész szerkesztette 21 évfolyamát tartalmazó Armenia – Magyarörmény időszak szemlében lehet végig követni. (Az Erdélyi Örmény Kulturális Egyesület két évvel ezelőtt adta ki DVD-n.) Sarolta felolvasott egy idézetet is Merza Gyula munkájából: „Az örménység közmondásos magyar érzülete, tántoríthatatlan hazaszeretete, jogaihoz és ősi szokásaihoz való szívós ragaszkodása, továbbá őseitől örökölt maradt örmény katolikus jellege, mély vallásossága ma már országszerete a rokonszenvenél is többet érő elismerést, sőt egyházi sérelmei sikeres orvoslásának, illetve az örmény püspöki szék mielőbbi betöltésének a reményét vívták ki a magyar közvélemény őszinte támogatása mellett.” Az elnökasszony hozzátette, hogy Verzár Oxendius óta nem volt örmény püspöke az örmény katolikus egyháznak. Hangsúlyozta, fontos a múltat is felkutatni, mert a hagyományokat, az általuk megszerzett tudást a mai generációnak is szükséges megismer-

Összejött a Merza rokonság

ni, hogy tovább tudja adni gyermekeinek a magyarörménység fennmaradása érdekében.

Könyvbemutatók

2013. október 28. 17,30 óra
Pest megyei Kormányhivatal Nyáry Pál terme (Budapest, V. Városház u. 7.)

Benedek Katalin

Élő magyarörmény művészet (Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, 2013) – kislexikon

Bemutatója:

dr. Terdik Szilveszter muzeológus,
Iparművészeti Múzeum

***

Dávid Csaba *Dzurkühján Ábel útjai* (Argumentum Kiadó, 2013) – regény

Bemutatója: Kali Kinga író

Közreműködik:

Dr. Szabó András előadóművész

Rendező: Fővárosi Örmény Önkormányzat és a Budapest Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat

Támogató: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, Józsefvárosi Örmény Önkormányzat

Rozsos Tamás László

Szoboravatás Soltvadkerten

2013. szeptember 15-én vasárnap 11 órakor ünnepélyes keretek között – a szüreti fesztivál és a városi rangra emelés 20. évfordulója tiszteletére tartott ünnepségsorozat során – leplezték le Soltvadkerten a Kossuth Lajos utcában, az országos hírví Szt. Korona Cukrászda előtt az erdélyi magyar-örmény születésű, majd birtokvásárlás révén az 1800-as évek elején odaköltözött vizmai Lukács Antal szobrát, amely dr. Windecker Zoltán, volt városi aljegyző alkotása.

Rozsos Tamás László

A szobor leleplezése után a város polgármestere, Lehoczki Ferenc méltatta Lukács Antal érdemeit, amelyeket helyi birtokosként a település felvirágoztatásáért tett. Még 2012-ben a szobor tervbe vett elkészítésével kapcsolatban a településről megkerestek, mint a Lukács család „egyik igen jó ismerőjét”, hogy rendelkezem-e képpel Lukács Antalról.

Mivel Lukács Antal gyermektelenül halt meg – s négy testvéréből kettő szintén –, így nem sikerült kideríteni, hogy maradt-e fent róla bármilyen festmény. Két leánytestvérének voltak ugyan gyermekei, akik pereskedtek a birtok miatt az Orczy bárókkal, de ha volt is festmény, ki tudja, hogy hová kallódhatott el.

A város mindenképpen akart Lukács Antalnak szob-

rot emelni, s ezen ragaszkodásuk alapján született meg az a gondolat, hogy mivel hihetetlenül hasonlítanak egymásra a vizmai és az erzsébetvárosi Lukácsok férfitagjai, azok fennmaradt képei alapján lehetne elkészíteni az alkotást, s így nem csak a fantázia szüleménye lenne. Így elküldtem 20 képet, hogy jellemző közös arcvonásaik figyelembevételével mintázzák meg a kívánt személyt.

A levelezést és az egyeztetést Légrády Andor a Városi Művelődési Ház és Könyvtár munkatársa (helytörténész) véggezte, akinek nagyon hálás vagyok minden korábbi segítségéért, amivel a Lukács családhoz kapcsolódó 2011–2012-es helyi kutatásaimat is segítette.

Néhány gondolat erejéig ismertetném azt a két legmaradandóbb alkotást, amely napjainkig is fennmaradt. Lukács Gergely (†1805 körül) fiai, Antal és Miklós táblabírók valószínűsíthetően 1816–1818 között emelték a település központjában a téglából rakott, 8x23 méteres, 2 és ¼ láb falvastagságú, egészben alapincézett 14 szobás kúriájukat. Ez a majdnem 200 éves épület jelenleg a Polgármesteri Hivatalnak ad otthont.

A másik jelentős helyi építészeti emlék, amelyet a

A temetőkápolna